

Koppel Zomertortels.

De zomertortel

De Europese tortel z'n officiële naam is nu Zomertortel of vroeger, toen de Turkse tortels nog niet massaal voorkwamen, gewoon tortel genoemd. Zijn wetenschappelijke naam *Streptopelia turtur* verandert echter niet.

Tekst en foto's: Dirk de Jong

De herinneringen aan deze met uitsterven bedreigde soort gaat terug naar mijn jeugd

Ik was zoals zovele leeftijdsgenoten een verzamelaar van zoveel mogelijk verschillende vogeleieren en kan u verzekeren, ik had een prachtige uitgebreide verzameling van uitgeblazen eieren van alle soorten vogels die in mijn omgeving voorkwamen. Nu moet u niet denken dat wij zomaar nesten leegroofden. Wij zochten nesten waar het legsel nog niet compleet was en namen

daar één of twee eieren uit, afhankelijk van de grootte van het legsel. Bij twijfel of de eieren vers waren werd er voorzichtig één ei gecontroleerd in een sloot of plas om te kijken of het ei al bebroed was. Als het zonk en plat op de bodem bleef liggen was het vers, stond het rechtop of bleef het drijven in het water dan was het bebroed. Was dit laatste het geval dan werd het ei keurig terug in het nest gelegd.

Op een van mijn strooptochten alleen, meestal was ik in gezelschap van vrienden,

kwam ik een nest tegen van de wilde Tortel zoals wij de soort noemde. De huisduif, nu algemeen bekend als Lachduif werd ook wel Tortel genoemd. Het nest zat in een meidoornstruik in een bosschage van vlier, meidoorn en wilgen, aangeplant op het talud van het viaduct langs de A2 bij IJsselstein. Aan de overkant van de Hollandse IJssel lag de grote bessentuin van koddebeier van Montfoort. Zomertortels hebben een voorkeur voor doornstruiken en de meidoornstruik was ondoordringbaar

Turkse tortels. (Foto Nico van Wijk)

Duivenkervel, volgens oude boeken het hoofdvoedsel van de Zomertortels.

en het nest onbereikbaar. Door in een struik naast de meidoorn te klimmen kon ik in het nest kijken, er lagen twee spierwitte eieren in, net zo groot als die van de Lachduif. Ik besloot om een ei van de Lachduif als ei van de Zomertortel aan mijn verzameling toe te voegen, wie zal het 'bedrog' opmerken, niemand toch.

Het is al meer dan 60 jaar geleden, maar ik ben het nooit vergeten, één ei in mijn verzameling klopte niet met wat op het kaartje stond. Achteraf heb ik een goed gevoel over mijn beslissing want de Europese tortel wordt nu met uitsterven bedreigd. Het eieren zoeken deed ik vaak vanaf 1958 samen met mijn kameraad Co Tersteeg. Nu zijn we nog steeds bevriend en hebben nog steeds dezelfde interesses, best bijzonder net als de Zomertortel.

Om onze jeugdzonde, het eieren verzamelen, een beetje goed te maken hebben we besloten om mee te werken aan het project 'Red de Europese tortel.' We hebben allebei een koppel aangeschaft, keurig met

de vereiste Citespapieren en een DNA-geslachtsbepalingscertificaat. De bedoeling is om in de toekomst in beschermd milieu gekweekte duiven weer los te laten en zo de in het wild levende populatie te versterken.

Voedsel

Wilde Zomertortels eten hoofdzakelijk zaden en granen die ze op de grond opzoeken. Een goed onkruidzaadmengsel of een zaadmengeling voor wildzangvogels lijkt mij een heel goede aanvulling op het tortelduivenvoer dat algemeen wordt geadviseerd. Verder denkend aan voedsel voor wilde duiven, zouden Zomertortels niet net als bijvoorbeeld houtduiven veel bessen eten van vlier, meidoorn of gekweekte soorten als rode of zwarte bes? Vroeger hadden veel mensen een paar bessenstruiken in de tuin of volkstuin staan, vooral rond de boerderijen. Dat ga ik eens rustig onderzoeken, een kleine moeite als je een soort in stand wilt houden. Het bijvoeren van P40 korrel kan zeker geen kwaad. Ook

eivoer, universeelvoer en pinky's worden graag gegeten en natuurlijk groenvoer, zo gevarieerd mogelijk voeren is mijn advies.

Vogelmuur is altijd goed voor alle soorten vogels. Volgens de onderzoekers is echter duivenkervel de belangrijkste onkruidsoort als voeding voor de Zomertortel, zowel het groen als het zaad. Je komt het echter steeds minder tegen, het zaad van duivenkervel heeft koeling nodig om te ontkiemen. Zijn de warme winters door de opwarming van de aarde de oorzaak dat we dit onkruid minder zien? Of is duivenkervel extra gevoelig voor giftige onkruidbestrijders zoals Roundup.

Karakter

'Zomertortels zijn van nature wat schuw en schrikken snel,' is wat men vaak leest als je informatie zoekt. De waarschuwing is dan dat dit verwondingen kan veroorzaken vooral in een wat kleine kooi of voliëres met weinig schuilgelegenheid. Ook wordt er geschreven dat de bovenkant van de kooi

Zomertortels foerageren het liefst op de grond, hier bij vogelmuur.

Wat een plaatje, deze prachtige duif mag niet verdwijnen.

Zomertortels maken graag gebruik van een nestkast.

Stevig nest en twee mooie witte eieren.

goed afgedekt moet worden, zodat ze zich niet verwonden bij het opvliegen als ze bv. een roofvogel zien.

Dit is allemaal onzin, heb ik ontdekt

In grote of kleine kooien kapot gevlogen koppen, in voliëres met een goed beschermde totale bovenzijde toch kapot gevlogen koppen. Wat is de werkelijke oorzaak? Zomertortels in een beschermd milieu geboren zijn niet schuw. In mijn omgeving zijn aanvallen van roofvogels heel zeldzaam, en toch kapot gevlogen koppen. Dit probleem doet zich alleen voor in het najaar en in de winter, de oorzaak is volgens mij de extreem sterke trekdrang. Ze willen de kou ontwijken en naar het warme Afrika verhuizen, zoals hun voorouders dat altijd al hebben gedaan. Hun oerdrang om zich hier voort te planten en dan snel weer te vertrekken is vergelijkbaar met die van gierzwaluwen. Daar wordt momenteel wel grootschalig onderzoek naar gedaan. De gierzwaluw is de laatste trekvogel die terugkeert in april en de eerste die in augustus -na het

Maar één jong, de krop goed gevuld met kropmelk.

grootbrengen van minimaal twee broedsels- weer vertrekt. Ik vraag me af of er ook onderzoek naar de aankomst en vertrektijd van de Europese tortel is gedaan. Ik probeer altijd een verklaring te vinden, is de oorzaak wel het verdwijnen van de voedselgebieden? In gevangenschap eten Europese tortels zo gevarieerd, daar passen ze zich blijkbaar wel aan, waarom dan niet in het wild. Een andere duif met een heel sterk trekinstinct, de Amerikaanse trekduif is al uitgestorven. Dan vraag ik me af of de oorzaak niet aan het trekgedrag kan liggen, door veranderingen van de aarde die langzaam van richting verandert. Is het de invloed van andere planeten zoals de maan? Zijn het de veranderende milieuomstandigheden? Allemaal vragen die mogelijk opgelost kunnen worden door knappere koppen dan ik.

Eigen ervaring

Met goed voer en een droge tochtvrije slaapplek overleven Europese tortels onze winters tot wel 12 graden vorst en sneeuw zonder problemen onverwarmd in de open lucht. Mijn koppel was vrij jong en was pas begin mei volledig uitgeruid, toen pas heb ik het speciale koeren van het doffer-tje gehoord. Op 3 mei zat de tortel de hele dag op het nest, bij controle toen het nest

verlaten was, een prachtig nest van dunne berkentakjes in nestkast. Dit nest wordt blijkbaar gevormd door hun pootjes, ik heb ze niet met hun snavel zien werken. Helaas heb ik geen jong op stok kunnen krijgen. In de eerste en derde ronde werd er één jong geboren dat na drie dagen doodging, de oorzaak is nog een vraagteken voor me. De tweede en vierde ronde waren onbevruucht en begin augustus vonden ze het blijkbaar genoeg voor dit jaar. Ik vond het opvallend dat ze na het mislukken van een broedsel zo snel weer aan een nieuw broedsel begonnen. Blijft een sier- of postduif bij onbevruichte eieren rustig vier tot vijf dagen soms wel langer doorbroeden, de Europese tortel niet. Als de eieren onbevruucht zijn lopen ze al na 15 dagen van het nest en hebben soms na zeven dagen alweer eieren. Je moet weten dat de broedtijd van Europese tortels maar 14 dagen is, dan komen de eieren uit. Ik ga proberen ze goed door de rui- en winterperiode te loodsen en volgend jaar een hele serie jongen te kweken.

Zo zie je maar dat je als kleindierliefhebber die probeert om oude cultuurrassen in stand te houden, daarnaast binnen onze hobby ook oorspronkelijke soorten kan ondersteunen. Wij doen ons best, u ook? <<

Kopje van de Zomertortel met de speciale nektekening.